

การคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดตามพระราชบัญญัติเทคโนโลยี

ช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558*

PROTECTION OF THE RIGHTS OF CHILDREN BORN UNDER THE MEDICALLY ASSISTED REPRODUCTIVE TECHNOLOGY ACT, B.E. 2558

ศุภาพิชญ์ อิงค์โชติวัฒน์

Supaphit Ingkachotivanich

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Law, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: supaphit.i63@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนตามกฎหมายไทยในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการในการควบคุมสัญญา สิทธิของเด็กและสิทธิของแม่ผู้บุญ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางในการกำหนดบทบาทของศาลในการตรวจสอบสัญญาผู้บุญ การคุ้มครองสิทธิเด็กผู้บุญหลังคลอดและการคุ้มครองสิทธิของมารดาผู้บุญ และ 3) เพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการผู้บุญของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้มีการศึกษาโดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากรายงานการศึกษาวิจัยเอกสารเฉพาะที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนโดยการสืบค้นข้อมูลจากงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ตและนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการตั้งครรภ์แทนตามกฎหมายไทย สัญญาตั้งครรภ์แทนไม่ได้รับรองโดยศาล อาจละเมิดสิทธิ เด็กควรมีสถานะตามกฎหมายแม่ผู้บุญควรได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ตลอดจนสิทธิในการได้รับการดูแลและรักษาพยาบาลที่เหมาะสมเด็กควรรู้ภูมิหลังของตนเอง รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับแม่ผู้บุญควรติดตามเด็กหลังคลอด 2) แนวทางการกำหนดบทบาทของศาลในการพิจารณาสัญญาตั้งครรภ์แทน ได้แก่ สัญญาการตั้งครรภ์แทน ศาลตรวจสอบความถูกต้องของสัญญาเพื่อให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับองค์ประกอบที่จำเป็น และไม่ละเมิดการพิจารณานโยบายสาธารณะ และ 3) การปรับปรุงกฎหมายการตั้งครรภ์แทนในประเทศไทย มุ่งเน้นการปกป้องสิทธิของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน รวมถึงการรับรองทางกฎหมาย ความเป็นพลเมือง การรับมรดก และการเข้าถึงข้อมูลทางการแพทย์ รับประกันการยอมรับทางกฎหมายเช่นเดียวกันสำหรับเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนเช่นเดียวกับเด็กคนอื่น

คำสำคัญ: การคุ้มครอง, สิทธิของเด็ก, พระราชบัญญัติ, การเจริญพันธุ์ทางการแพทย์

Abstract

This study is a qualitative study with the following objectives : 1) To study the problems that arise in surrogacy under Thai law, specifically in the areas of contract regulation, child rights, and surrogate mother rights. 2) To compare approaches to determining the role of the court in

* Received November 19, 2023; Revised November 26, 2023; Accepted November 28, 2023

reviewing surrogacy contracts, protecting the rights of children born through surrogacy after birth, and protecting the rights of surrogate mothers. 3) To improve and revise the laws on surrogacy in Thailand to make them more effective. The study used a document study method to collect secondary data from research reports, specific documents on surrogacy, and internet research. The data was then analyzed. The research findings are as follows: The problems that arise under Thai law include: 1) Problems with surrogacy under Thai law: Surrogacy contracts that are not approved by the court may violate rights. Children should have legal rights. Surrogate mothers should receive fair compensation, as well as the right to receive appropriate care and medical treatment. Children should know their background, including information about the surrogate mother. Children should be followed up after birth. 2) Approaches to determining the role of the court in reviewing surrogacy contracts include: The court reviews the validity of the contract to ensure that it meets the necessary requirements and does not violate public policy considerations. 3) The improvement of surrogacy laws in Thailand focuses on protecting the rights of children born through surrogacy, including legal recognition, citizenship, inheritance, and access to medical information. It guarantees that children born through surrogacy have the same legal recognition as other children.

Keywords: Protection, Rights of The Child, Act, Assisted Reproductive Technology

บทนำ

ครอบครัว คือ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตผ่านการสมรส หรือผ่านการอุปการะ โดยทั่วไปประกอบด้วยคู่สมรส บุตร พ่อแม่ และพี่น้อง ในอดีต ครอบครัวมักเริ่มต้นจากการที่ชายและหญิงตกลงใช้ชีวิตร่วมกัน โดยอาจมีบุตรหรือไม่มีบุตรก็ได้ แต่ในปัจจุบัน บริบทของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป มีการยอมรับครอบครัวรูปแบบอื่น ๆ มากขึ้น ในประเทศไทยครอบครัวมักเริ่มต้นจากการที่ชายและหญิงแต่งงานกัน โดยในอดีต ผู้หญิงมักแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อยและมีลูกหลายคน (Hadjivasiliou, Z. et al., 2013) ต่อมาเมื่อประเทศไทยมีนโยบายควบคุมประชากร ครอบครัวจึงมีขนาดเล็กลง ปัญหาที่ครอบครัวไทยมักพบ คือ ปัญหาการมีบุตรยาก ซึ่งในอดีตคู่สามีภรรยาที่มีบุตรยากจะต้องยอมรับสภาพ แต่ในปัจจุบัน เทคโนโลยีทางการแพทย์ช่วยให้ผู้มีบุตรยากสามารถมีบุตรได้ อัตราการเกิดในประเทศไทยและทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม โดยประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หากจำนวนประชากรวัยเด็กเกิดน้อยลงจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างสังคมในระยะยาว (Salisbury, P. et al., 2016)

ในยุคปัจจุบัน คู่สมรสหลายคู่อาจประสบปัญหาการมีบุตรยาก สาเหตุอาจเกิดจากความผิดปกติของฝ่ายหญิง เช่น ไม่มีมดลูก หรือเป็นโรคที่ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ เป็นต้น เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ เช่น การผสมเทียม (IUI) และการปฏิสนธิในหลอดทดลอง (IVF) สามารถช่วยแก้ปัญหามีบุตรยากได้ แต่หากคู่สมรสต้องการมีบุตรที่เกิดจากเซลล์สืบพันธุ์ของตนเอง ก็อาจต้องอาศัยหญิงอื่นมาช่วยในการตั้งครรภ์ เรียกว่า การตั้งครรภ์แทน (Surrogacy) (Tamura, H. et al., 2020) ในประเทศไทยการอุ้มบุญยังไม่ถูกกฎหมาย อนุญาตให้ทำได้เฉพาะในบางกรณี เช่น หญิงที่ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้เนื่องจากความผิดปกติของมดลูก และต้องมีผู้รับอุ้มบุญที่เป็นญาติใกล้ชิดของคู่สมรส แต่หากไม่มีก็สามารถให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทนได้ ดังนั้น การอุ้มบุญเป็นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับคู่สมรสที่มีบุตรยาก การที่ให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทน มีข้อดี คือ ช่วยคู่สมรสให้มีบุตรได้ แต่ก็มีความเสี่ยงและข้อเสียเช่นกัน เช่น หญิงที่รับอุ้มบุญอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์และหลังคลอดได้ นอกจากนี้การอุ้มบุญอาจนำไปสู่ปัญหาทางกฎหมาย เช่น การอุ้มบุญทางการค้า สิทธิการรู้ถึงความเป็นมาของเด็ก เป็นต้น (Hibino, Y., 2020)

การอุ้มบุญเป็นเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ที่มีประโยชน์ แต่ก็ยังมีปัญหาด้านจริยธรรมและกฎหมาย ดังนั้นประเทศไทยควรมีการออกกฎหมายที่ชัดเจนเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญ การรับตั้งครรภ์แทนอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านจริยธรรม บางคนมองว่าการรับตั้งครรภ์แทนเป็นการแสวงหาประโยชน์จากหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนหรือเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญ และเป็นการละเมิดสิทธิของเด็ก ในด้านกฎหมาย อีกทั้งสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญยังไม่มี ความชัดเจน ถึงแม้ว่าการอุ้มบุญในประเทศไทยจะสามารถทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงมีช่องว่างทางกฎหมายอยู่ ช่องว่างทางกฎหมายเหล่านี้อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญได้ การออกกฎหมายที่ชัดเจนเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญจึงเป็นสิ่งจำเป็น กฎหมายควรกำหนดให้เด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญมีสิทธิในการดูแลและเลี้ยงดูเช่นเดียวกับเด็กที่เกิดมาจากการปฏิสนธิตามธรรมชาติ นอกจากนี้ กฎหมายควรกำหนดให้มีการตรวจสอบสัญญาตั้งครรภ์แทนโดยระบบศาล เพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์จากหญิงที่รับตั้งครรภ์แทน (Abdullah, 2019)

การตั้งครรภ์แทนเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน เพราะเป็นการกระทำที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านจริยธรรมและกฎหมาย การทำวิจัยเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวอย่างรอบด้าน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การทำวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจปัญหาเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนในประเทศไทยได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้เกิดการคุ้มครองสิทธิของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยลดความขัดแย้งและข้อถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวในสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนตามกฎหมายไทยในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการในการควบคุมสัญญา สิทธิของเด็กและสิทธิของแม่อุ้มบุญ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางในการกำหนดบทบาทของศาลในการเข้าตรวจสอบสัญญาอุ้มบุญ การคุ้มครองสิทธิเด็กอุ้มบุญหลังคลอดและการคุ้มครองสิทธิของมารดาอุ้มบุญ
3. เพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการอุ้มบุญของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เน้นการเชื่อมโยงแนวความคิดเรื่องการตั้งครรภ์แทนและข้อกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้กับการตั้งครรภ์แทน โดยการสำรวจและวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด และศึกษาปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์แทนเพื่อให้เข้าใจถึงสิทธิของเด็กที่เกิดโดยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ เราจะทำการเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยกับกฎหมายในประเทศสหราชอาณาจักร, สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลียเพื่อดูความแตกต่างและความคล้ายคลึงของประเทศต่าง ๆ ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากรายงานการศึกษาวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์แทน โดยการสืบค้นข้อมูลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต เมื่อได้ข้อมูลที่จำเป็นแล้ว ผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analyses) เพื่อหาความเชื่อมโยงและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษานี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยจากเอกสารและความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในปัญหาเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารโดยวิธีการเก็บข้อมูลจาก หนังสือตำราวิชาการ งานนิพนธ์ของนักวิชาการ งานเอกสารวิจัย บทความทางวิชาการที่

เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยทั้งด้านกฎหมายและทางการแพทย์

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลในแต่ละประเด็นอย่างครบถ้วนแล้วจึงนำข้อมูลมาจัดเก็บเป็นหมวดหมู่และเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในวิทยานิพนธ์ โดยมุ่งเน้นการสืบค้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย ตำราวิชาการและเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ เน้นวิธีการแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวกับปัญหาการอุ้มบุญในประเทศไทย ทั้งด้านกฎหมายและทางการแพทย์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุ้มบุญในสังคมไทย จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหาที่ได้มาจากการวิจัยต่าง ๆ โดยใช้รูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์โดยใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ ซึ่งมีการออกกฎหมายรับรองให้สามารถตั้งครรภ์แทนในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติเทคโนโลยีทางการแพทย์ช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ซึ่งเมื่อพิจารณาเด็กที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประเด็นหนึ่งซึ่งเป็นประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญ คือ สิทธิของเด็กที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อพิจารณาทบทวนปัญหาของกฎหมายทั้งกฎหมายที่มีอยู่เดิมเกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็กและกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเทคโนโลยีทางการแพทย์ช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ จะเห็นได้ว่ายังมีประเด็นบางประเด็นเกี่ยวกับข้อกฎหมายซึ่งยังมีความคลุมเครือเกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่เกิดขึ้นจากการช่วยเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาสิทธิของเด็กโดยแยกประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ กรณีการติดตามชีวิตเด็กหลังคลอด

กฎหมายของสหราชอาณาจักรให้ความสำคัญกับสวัสดิภาพของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ โดยกำหนดให้เด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีดังกล่าวเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีและภรรยาที่ประสงค์จะมีบุตร โดยที่ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับการดูแลเด็ก ซึ่งกำหนดว่าเด็กจะอาศัยอยู่กับใครและติดต่อสื่อสารกับใคร ในการตัดสินใจจะมีคำสั่งกำหนดความเป็นบิดามารดาหรือไม่ ศาลจะพิจารณาถึงความผาสุกของเด็กเป็นอันดับแรก หากเด็กได้แสดงความปรารถนาที่จะอาศัยอยู่กับบิดามารดาคนใดคนหนึ่ง ศาลจะต้องให้น้ำหนักแก่ความปรารถนาและความรู้สึกของเด็กตามสมควร อย่างไรก็ตาม ศาลจะพิจารณาถึงความจำเป็นของเด็กเป็นสำคัญ หากปรากฏว่า บิดามารดาคนใดคนหนึ่งมีทรัพย์สินมากกว่า หรือมีความสามารถในการจัดหาสภาวะแวดล้อมที่ดีกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ศาลจะให้ความสำคัญกับความจำเป็นของเด็กมากกว่าความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม

ประเทศไทยและสหรัฐอเมริกามีแนวคิดที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กที่เกิดโดยใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ ประเทศไทยกำหนดให้บุตรเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของคู่สมรสที่ต้องการมีบุตรเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงมารดาผู้อุ้มบุญ ในขณะที่สหรัฐอเมริกามีแนวคิดที่แตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ แต่กฎหมายของออสเตรเลียนั้นกำหนดให้มารดาผู้ให้กำเนิดบุตรแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น คือ มารดาโดยชอบด้วยกฎหมาย สามีของหญิงที่ให้กำเนิดบุตรเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กนั้นเช่นกัน คู่สมรสซึ่งขอให้มีการตั้งครรภ์จะความเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้นั้นจะต้องมีการยื่นคำขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ตนเป็นบิดา มารดา โดยชอบด้วยกฎหมายของเด็ก จะเห็นได้ว่าข้อดีของแนวคิดของประเทศไทย คือ มีความชัดเจนและแน่นอนตามกฎหมาย หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นย่อมมีหลักในการตัดสินพิจารณาไปตามตัวบทที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหากับสิทธิของ

เด็กในกรณีนี้ที่คู่สมรสที่ต้องการมีบุตรหลีกเลี่ยงไม่รับเด็กเป็นบุตร เด็กอาจถูกทอดทิ้ง ข้อดีของแนวคิดของสหรัฐอเมริกา คือ มีความยืดหยุ่นและครอบคลุมมากขึ้น โดยคำนึงถึงเจตจำนงของคู่สัญญา ความสัมพันธ์ทางพันธุกรรม และการให้กำเนิดบุตร อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากกฎหมายของแต่ละมลรัฐแตกต่างกันไป ข้อดีของแนวคิดของออสเตรเลีย คือ คำนึงถึงสิทธิของเด็กที่เกิดโดยใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ โดยคุ้มครองสิทธิของเด็กที่จะได้อยู่ภายใต้การดูแลของบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายที่แท้จริงของตน อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากต้องอาศัยกระบวนการทางศาล ซึ่งอาจใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูง

2. ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิในการที่จะรู้ถึงความเป็นแม่ผู้บุญของเด็ก เมื่อถึงระยะเวลาที่เหมาะสม

สิทธิในการรู้ต้นกำเนิดทางพันธุกรรมของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนเป็นประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะรู้ตัวตนและที่มาของตนเอง การระบุสิทธิในการรู้ต้นกำเนิดทางพันธุกรรมของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนอย่างชัดเจนนั้นจะช่วยให้เด็กมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับตัวตนและที่มาของเด็ก และช่วยส่งเสริมเด็กในสิทธิอื่น ๆ โดยเฉพาะควรทราบตัวตนเกี่ยวกับแม่ผู้บุญในประเทศไทย พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2558 ยังไม่มีการกำหนดให้เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับแม่ผู้บุญ อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเทศที่อนุญาตให้เด็กสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดได้ เมื่อมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ เช่น สหภาพยุโรปกำหนดให้ประเทศสมาชิกยกเลิกการไม่เปิดเผยตัวตนของผู้บริจาคอสุจิและไข่ในอนาคต ดังนั้น การกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลของแม่ผู้บุญดังกล่าวหรือวางไว้ในสูติบัตรของเด็ก ถือเป็นเรื่องที่สำคัญต่อตัวเด็กเป็นอย่างยิ่ง ไม่เพียงแต่เรื่องสิทธิของเด็กที่ควรจะได้รับรู้ที่มาจากตน แต่ยังรวมไปถึงเรื่องของปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดจากโรคทางพันธุกรรมอีกด้วย

3. ประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของศาลในการอนุมัติสัญญาตั้งครรภ์แทน

ประเทศไทยควรมีกฎหมายให้ศาลเข้ามาตรวจสอบสัญญาตั้งครรภ์แทน โดยให้ศาลมีอำนาจในการตรวจสอบและอนุมัติข้อตกลงก่อนที่จะดำเนินการตามกระบวนการ การให้ศาลมีอำนาจอนุมัติสัญญาถือเป็นกลไกเพื่อความปลอดภัยและความถูกต้อง ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมของการใช้ระบบที่ศาลอนุมัติสัญญาการตั้งครรภ์แทนในประเทศไทย ได้แก่ การกำหนดกรอบกฎหมายที่ชัดเจนสำหรับการจัดการโดยไม่ก่อให้เกิดความคลุมเครือหรือความไม่แน่นอน ปกป้องสิทธิและความเป็นอยู่ที่ดีของแม่ผู้บุญ ช่วยลดความเสี่ยงของข้อพิพาททางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างหรือภายหลังการตั้งครรภ์ การอนุญาตให้ศาลอนุมัติสัญญาการตั้งครรภ์แทนนั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย การมีส่วนร่วมของศาลมีกรอบกฎหมายและการกำกับดูแลเพื่อให้แน่ใจว่าทุกฝ่ายปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องของการอนุมัติของศาลทำให้สัญญามีผลสมบูรณ์และบังคับใช้ได้ ซึ่งจะช่วยปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ยังช่วยยืนยันว่าข้อตกลงสอดคล้องกับการพิจารณานโยบายสาธารณะและปกป้องประโยชน์สูงสุดของเด็ก การมีส่วนร่วมของศาลอาจจำกัด ความยืดหยุ่นและความเป็นอิสระของคู่สัญญาในการเจรจาและปรับแต่งเงื่อนไขของสัญญา

อภิปรายผล

จากการศึกษาการคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดตามพระราชบัญญัติเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนตามกฎหมายไทยในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการในการควบคุมสัญญา สิทธิของเด็กและสิทธิของแม่ผู้บุญ กระบวนการในการควบคุมสัญญา ในปัจจุบันสัญญาการตั้งครรภ์แทนไม่ได้ผ่านการตรวจสอบจากศาลก่อน จึงอาจมีการละเมิดสิทธิของเด็กหรือแม่ผู้บุญ สิทธิของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนควรมีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป เช่น มีสถานะเป็น

บุตรชอบด้วยกฎหมาย ได้รับการดูแลและเลี้ยงดู ได้รับการศึกษา และได้รับมรดก สิทธิของแม่อุ้มบุญ แม่อุ้มบุญควรมีสสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ตลอดจนสิทธิในการได้รับการดูแลและรักษาพยาบาลที่เหมาะสมในระหว่างการตั้งครรภ์และคลอดบุตร สิทธิในการรู้ภูมิหลัง เด็กควรมีสสิทธิในการรู้ภูมิหลังของตนเอง รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับแม่อุ้มบุญ การติดตามชีวิตเด็กหลังคลอด ควรมีการติดตามชีวิตเด็กหลังคลอด เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม ซึ่ง (Gunnarsson, P. J. et al., 2020) ได้กล่าวว่า หญิงที่มีอายุระหว่าง 20 - 35 ปีตั้งครรภ์ได้อย่างปลอดภัยทั้งแม่และลูก เพราะมีร่างกายสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม แต่อย่างไรก็ตามก็อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการคลอดที่มีโรคแทรกซ้อน เช่น ตกเลือด ความดันโลหิตสูง เด็กที่เกิดอาจมีน้ำหนักตัวน้อยกว่าปกติ ไม่แข็งแรง และเสี่ยงพิการหรือปัญญาอ่อน ทั้งนี้ Lewis, S. ยังกล่าวว่า การค้ามนุษย์เป็นปัญหาร้ายแรงระดับชาติ เพราะมีกระบวนการเป็นธุรกิจข้ามชาติ โดยมีบุคคลบางกลุ่มอาศัยความต้องการในการมีบุตรและวิธีการทางการแพทย์ที่ล้ำสมัยกระทำการผิดกฎหมาย ซึ่งอาจมีการบังคับขู่เข็ญหรือกักขังหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนตลอดการตั้งครรภ์จนถึงคลอด แล้วนำทารกไปส่งมอบให้กับผู้ที่ต้องการมีบุตร หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนอาจตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้ (Lewis, S., 2021)

2. แนวทางในการกำหนดบทบาทของศาลในการเข้าตรวจสอบสัญญาอุ้มบุญ การคุ้มครองสิทธิเด็กอุ้มบุญ หลังคลอดและการคุ้มครองสิทธิของมารดาอุ้มบุญ ศาลมีบทบาทสำคัญในการอนุมัติสัญญาอุ้มบุญ เพื่อปกป้องความถูกต้องตามกฎหมาย การบังคับใช้ และความเป็นธรรมโดยรวมของข้อตกลงในสัญญา เมื่อนำสัญญาดังกล่าวมายื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลอนุมัติข้อตกลงตามสัญญา ศาลอาจตรวจสอบข้อตกลงต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทำสัญญาด้วยใจสมัคร และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 มาตรา 24 ที่ห้ามการตั้งครรภ์แทนเชิงพาณิชย์ และสอดคล้องกับหลักนิติปรัชญาของ (Abdullah, F. M., 2019) ที่กล่าวว่า มนุษย์ไม่ควรถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของผู้อื่น แนวทางในการกำหนดบทบาทของศาลในการเข้าตรวจสอบสัญญาอุ้มบุญ มีดังนี้

2.1 ศาลมีบทบาทในการพิจารณาความถูกต้อง ความยุติธรรม และความเป็นธรรมของสัญญาอุ้มบุญ

2.2 ศาลพิจารณาองค์ประกอบที่จำเป็นของสัญญา ความสมัครใจของคู่สัญญา ความสอดคล้องกับกฎหมายและข้อบังคับ และมาตรฐานทางจริยธรรม

2.3 ศาลมีบทบาทในการแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดขึ้นภายใต้สัญญา เช่น ตีความข้อกำหนดของข้อตกลง กำหนดสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา และให้การเยียวยาในกรณีที่มีการละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตาม

3. การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการอุ้มบุญของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น กฎหมายเกี่ยวกับการอุ้มบุญของประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญ โดยการคุ้มครองเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน ตั้งแต่ก่อนคลอดจนถึงหลังคลอด รวมถึงการคุ้มครองเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์ของแม่อุ้มบุญ ให้ได้รับสิทธิตามกฎหมาย เช่น การรับมรดก และการรู้ถึงภูมิหลังของตนเองเกี่ยวกับแม่อุ้มบุญเพื่อการรักษาทางการแพทย์ หากพบว่า มีโรคที่เกี่ยวกับพันธุกรรม การคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และเพื่อให้เด็กได้รับการยอมรับทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันเช่นเดียวกับเด็กที่เกิดโดยวิธีธรรมชาติ เช่น เด็กคนอื่น ๆ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 และเสนอข้อเสนอนี้สำหรับการแก้ไขกฎหมายให้มีความสมบูรณ์ และเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการศึกษาพบว่ากฎหมายไทยในปัจจุบันได้กำหนดถึงความคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทาง

การแพทย์ไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่น่าสนใจและควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายมีความสมบูรณ์และสามารถคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยขอให้กำหนดให้เด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์มีสิทธิที่จะรู้ภูมิหลังของตนเอง เมื่อถึงระยะเวลาที่เหมาะสม และให้ศาลมีอำนาจอนุมัติและตรวจสอบสัญญาตั้งครรภ์แทนก่อนที่จะมีการดำเนินการตั้งครรภ์แทน รวมไปถึงการให้ติดตามชีวิตเด็กหลังจากคลอดด้วย ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งถัดไปได้แก่ การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นสิทธิในการรู้ภูมิหลังของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน และการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นบทบาทของศาลในการอนุมัติสัญญาตั้งครรภ์แทน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Abdullah, F. M. (2019). Legal and ethical aspects beyond commercial surrogacy: Modern form of human trafficking. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 22(2), 1-7.
- Gunnarsson, P. J. et al. (2020). Surrogacy relationships: a critical interpretative review. *Upsala journal of medical sciences*, 125(2), 183 - 191.
- Hadjivasiliou, Z. et al. (2013). Dynamics of mitochondrial inheritance in the evolution of binary mating types and two sexes. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, 280(1769), 1 - 8.
- Hibino, Y. (2020). Non-commercial surrogacy in Thailand: ethical, legal, and social implications in local and global contexts. *Asian Bioethics Review*, 12(1), 135 - 147.
- Lewis, S. (2021). surrogacy now: Feminism against family. Retrieved February 20, 2022, from <https://www.versobooks.com/en-gb/products/711-full-surrogacy-now>
- Salisbury, P. et al, . (2016). Family planning knowledge, attitudes and practices in refugee and migrant pregnant and post-partum women on the Thailand-Myanmar border—a mixed methods study. *Reproductive health*, 13(1), 1 - 13.
- Tamura, H. et al. (2020). Importance of melatonin in assisted reproductive technology and ovarian aging. *International journal of molecular sciences*, 21(3), 11 - 35.